Museovirasto

Lausunto

21.10.2019 MV/20/03.00.00/2018

Eduskunnan verojaosto

Viite HE 20/2019 ; VM/1651/03.01.00/2018 ; VM135:00/2018

Asia **Oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain muuttaminen**

Nyt käsitteillä oleva valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista koskevan lain muutosehdotus ei muuta luovutusjärjestelmän perusperiaatteita. Päätöksentekovaltuuksien euromääräisiä rajoja korotetaan ja luovuttamiseen liittyviä hallinnollisia prosesseja joustavoitetaan ja nopeutetaan.

Museovirasto suhtautuu ehdotukseen lausuntomenettelyn uudistamisesta peruslähtökohdiltaan myönteisesti. Muutos on omiaan keventämään ja nopeuttamaan kiinteistövarallisuuden luovuttamiseen liittyvää hallinnollista prosessia.

Vaikka luovutettavan omaisuuden rahallisella arvolla ja kulttuurihistoriallisella merkityksellä on usein jonkinlainen yhteys, Museovirasto pitää riittävänä, ettei kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun taikka kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta erittäin huomattavan kiinteistövarallisuuden luovuttaminen lain nojalla olisi edelleenkään mahdollista.

Esitysluonnoksen mukaan esityksen tarkoituksena on myös nostaa lausunnon pyytämiskynnystä siten, että kiinteistövarallisuutta luovuttaessa lausunto pyydetään vain tapauksissa, joissa luovutettavalla kohteella saattaa olla erittäin huomattava merkitys suojelun kannalta.

Museovirasto pitää luovuttamista koskevan lausunnon pyytämiskynnyksen muuttamista ongelmallisena.

Tämän osalta Museovirasto kiinnittää verojaoston huomiota siihen, että lakiesityksen perusteluissa korostetaan voimakkaasti lausuntokynnyksen ylittymisestä koskevan harkinnan jäävän luovuttajalle sekä lopullisen tulkinnan suojeluarvoista ja lain noudattamisesta olevan luovuttavalla taholla.

Edelleen, olennaista on, luovutuslain nojalla ei voisi luovuttaa kohteita, joilla on erittäin huomattava merkitys suojelun kannalta.

Museoviraston näkemys on, että esitetty muotoilu johtaisi lausunnon pyytämiskynnyksen muuttuvan luovutuslain soveltamisalan rajauksen kanssa käytännössä lähes identtisiksi. Tämä johtaisi tilanteeseen, jossa luovutuksia tehtäessä ei olisi tarpeen kuulla ketään, koska lakia ei voitaisi soveltaa luovutukseen, jos 12 §:ään esitetty lausunnonpyytämiskynnys ylitettäisiin. Museovirasto pitää näiltä osin muutosesitystä epätarkoituksenmukaisena.

PL 913, 00101 Helsinki, kirjaamo@museovirasto.fi, puh. 0295 33 6000, faksi 0295 33 6999, www.museovirasto.fi

Tämän lisäksi esityksen perusteella kiinteistövarallisuuden luovutusta suunnitteleva kiinteistönhaltija toimisi luovutusasiassa käytännössä myös kulttuuriperinnön asiantuntijana. Museovirastosta annetun lain ja rakennusperinnön suojelusta annetun lain mukaan Museovirasto toimii kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelusta vastaavana asiantuntijaviranomaisena sekä asiantuntijana rakennusperinnön säilyttämiseen liittyvissä kysymyksissä. Tulkintaa suojeluarvoista ja niiden merkityksestä ei voine tehdä muu taho kuin Museovirasto.

Tämän lisäksi on otettava huomioon, ettei luovutuslakia sovelleta tyhjiössä. Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttaminen on voimakkaasti kytkeytynyt valtion kiinteistöstrategiaan (2010), toimitilastrategiaan (2014), valtioneuvoston asetukseen valtion kiinteistövarallisuuden hankinnasta, vuokraamisesta, hallinnasta ja hoitamisesta (2015), valtion vuokrajärjestelmään sekä valtion kiinteistönhaltijoita koskevaan lainsäädäntöön. Museoviraston näkemyksen mukaan niiden muodostama kokonaisuus ohjaa tällä hetkellä liiankin herkästi valtiotoimijoita pitämään kulttuurihistoriallisesti merkittävää kiinteistövarallisuutta tarpeettomana ja siksi luopumaan valtion omistamista kiinteistöistä. Luovutuslakia uudistettaessa ja toimeenpantaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota valtion kiinteistö- ja toimitilapolitiikan linjaamiseen siten, että se edesauttaa valtion arvokohteiden säilymistä valtiolla sekä tekee vuokralaisten toiminnan arvokohteissa myös taloudellisesti tarkoituksenmukaiseksi.

Valtionkaan kiinteistövarallisuuden kulttuurihistoriallisen merkityksen arviointi ei saa muodostua tarkoituksenmukaisuusharkinnaksi, vaan kulttuurihistoriallisen merkityksen arvioiminen vaatii erityistä asiantuntemusta. Tästä näkökulmasta Museovirasto korostaa, ettei kiinteistövarallisuuden luovutusten yhteydessä ole toistaiseksi pyydetty ns. turhia lausuntoja.

Edellä esitetyn perusteella Museovirasto pitääkin tarkoituksenmukaisena sitä, että rakennusten ja muinaisjäännösten osalta lausunnon pyytämiskynnys pidettäisiin ennallaan, eli että se koskisi kiinteistövarallisuutta, jolla saattaa olla huomattava merkitys kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun tai kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta.

Esitetyn lain 12 §:n tulisi siten kuuluisi kuulua seuraavasti:

> Ennen valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista tai vuokraamista taikka sitä koskevan erityisen oikeuden myöntämistä asiasta on hankittava ympäristöministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys luonnonsuojelun kannalta, ja Museoviraston lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla huomattava merkitys kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun tai kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta sekä Puolustusministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys maanpuolustuksen, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen taikka rajavalvonnan ja rajaturvallisuuden kannalta

Museovirastolla ja valtion kiinteistönhaltijoilla on luovutusasioissa jo varsin toimiva yhteistyö mutta sitä on mahdollista entisestään vahvistaa ja integroida voimakkaammin edellä mainittuihin toimitila- ja kiinteistöstrategioihin. Parhaimmillaan luovutusprosessin osapuolet tekevät ennakoivaa yhteistyötä, jonka vaikutuksesta lausuntojen määrä pysyy kohtuullisena eivätkä lausunnot aiheuta aikatauluviiveitä niiden kohteiden osalta, joiden luovuttaminen pois valtiolta katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Luovutuslain joustavalle toimeenpanolle on suotavaa, että kiinteistövarallisuuden kulttuurihistoriallinen merkitys on ainakin pääosin tiedossa hyvissä ajoin. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että kiinteistövarallisuus olisi jo ennakkoon kattavasti ja ajantasaisesti, inventoitu ja arvotettu yhteistyössä Museoviraston kanssa. Tästä näkökulmasta olisi hyvä,

että velvollisuus valtion kiinteistövarallisuuden kulttuurihistoriallisten arvojen selvittämisestä ilmenisi jo lainsäädännössä.

Lausunnon pyytämiskynnykseen liittyen Museovirasto kiinnittää verojaoston huomiota lakimuutoksen perusteluihin, joissa todetaan, että ”kohteen ollessa suojeltu muinaismuistolain (295/1963), rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain tai kaavan nojalla, lausuntokynnys ylittyisi mikäli suojelupäätös kohdistuisi pääosaan kohteesta”. Museovirasto pitää perusteluissa esitettyä näkemystä lausunnon pyytämiskynnyksestä ongelmallisena, koska suojelukohteen merkitys ei liity siihen, kuinka laaja osa muinaisjäännöksestä sijaitsee luovutettavalla kiinteistöllä, vaan kohteen kulttuurihistorialliseen merkitykseen. Joissakin tapauksissa voisi olla tarpeen esimerkiksi luovuttaa kohde muutoin kuin kiinteän muinaisjäännöksen kohdalta ja säilyttää muinaisjäännöskohde valtion omistuksessa. Tämä havainto osoittaa tapauskohtaisen tarkastelun tärkeyden kohteen merkityksen arvioinnin yhteydessä. Museovirasto katsoo, että verojaoston olisi hyvä kiinnittää näiltä osin huomiota perusteluissa esitetyn lausuntokynnyksen tarkoituksenmukaisuuteen.

Osastonjohtaja	Mikko Härö
Lakimies	Juha Maaperä